
ПРИВАТНЕ ПРАВО

УДК 340:[004:33]

ВІННИК Оксана,

д. ю. н., проф., гол. наук. співробітник відділу правового забезпечення ринкової економіки Науково-дослідного інституту приватного права і підприємництва ім. акад. Ф. Г. Бурчака НАПрН України

НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ВІДНОСИН У СФЕРІ ЦИФРОВОЇ ЕКОНОМІКИ

Систематизовано акти законодавства, що регулюють відносини у сфері цифрової економіки в Україні, з поділом їх на три групи.

Ключові слова: цифрова економіка, інформаційні технології, електронна комерція, електронне урядування, електронні гроші, електронний документообіг.

Винник О. Нормативно-правовое регулирование отношений в сфере цифровой экономики. Систематизированы акты законодательства, которые регулируют отношения в сфере цифровой экономики в Украине, с разделением их на три группы.

Ключевые слова: цифровая экономика, информационные технологии, электронная коммерция, электронное управление, электронные деньги, электронный документооборот.

Постановка проблеми. Стрімкий розвиток цифрових технологій істотно позначився на відносинах у сфері економіки, яка набуває нових рис завдяки значним можливостям обміну інформацією і, відповідно, встановленню зв'язків між учасниками ринку: підприємцями, суб'єктами управління, споживачами. Такі відносини потребують особливого регулювання, що має стимулювати суспільно корисне застосування таких технологій та попереджати зловживання ними, а у разі недобросовісної поведінки учасників зазначених відносин – забезпечувати їх (відносини) відновлення та застосування до порушників заходів впливу, включно з компенсацією втрат.

© Вінник О., 2018

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженням проблем розвитку цифрової економіки присвячені праці як теоретиками – М. Кузьміною, О. Язвінською [1–2], так і практиком Ю. Асадчевим [3].

Проте через новизну зазначених відносин для вітчизняної економіки, їх складність та недостатній рівень правового регулювання проблеми розвитку цифрової економіки залишаються досить актуальними і недостатньо дослідженими.

Мета цієї статті полягає в створенні теоретичного підґрунтя нормативно-правового регулювання розвитку цифрової економіки (ЦЕ), визначенні його особливостей.

Матеріали та методи. При здійсненні дослідження були використані такі методи: абстрагування, дедукції, аналізу, синтезу, логіко-юридичний, соціологічний та ін. Емпіричну основу наукової статті формують акти чинного законодавства, статистична інформація, науково-правові публікації.

Результати дослідження. Новизна і незнаний раніше динамізм, притаманний для відносин ЦЕ, зумовили проблеми їх правового регулювання, серед яких значне відставання правового регулювання таких відносин від їх стану, що постійно змінюється. Все ще не напрацьовані загальні засади правового регулювання цієї сфери, а досвід країн зі значним сегментом цифрової складової в економіці досить різноманітний: від спеціального закону про цифрову економіку в Об'єднаному Королівстві [4] до значної кількості актів законодавства, що регулюють окремі види відносин цифрової економіки – електронну комерцію, використання цифрового підпису, електронну форму договору, захист інформації в мережі Інтернет і запобігання поширенню суспільно шкідливої інформації, емісії та використання електронних грошей тощо. Другий шлях є характерним і для ЄС [5], хоч Європейська Комісія прагне віднайти більш ефективні шляхи регулювання згаданих відносин. Курс на адаптацію українського законодавства до права ЄС зумовив нинішній стан правового регулювання відносин ЦЕ, проблемами якого (регулювання) цікавляться дослідники переважно в ракурсі певного різновиду відносин ЦЕ – електронної комерції/торгівлі [1–3], захисту прав споживачів, електронної форми господарського договору [1, 6], відповідальності за порушення, пов'язані з використанням цифрових технологій [7], законодавчого регулювання телекомунікаційних відносин [8], хоча в окремих працях акцентується увага на необхідності оптимального правового забезпечення цієї нової сфери суспільного життя, включаючи й термінологічну складову.

Варто зупинитися на короткій характеристиці ЦЕ (*Digital economy*) як економіки, що базується на цифрових комп'ютерних технологіях. Невід'ємною складовою такої економіки є електронний бізнес – (ведення будь-якої бізнес-діяльності у глобальних телекомунікаційних мережах), його складові (насамперед, е-комерція як торгова діяльність, що має за мету отримання прибутку на основі

комплексної автоматизації комерційного циклу через глобальну мережу) та різноманітні бізнес-моделі та засоби: електронний магазин; електронний довідник-каталог; електронні гроші; електронні платіжні системи; електронний аукціон; електронний торговельний центр; електронні дилери; віртуальні співтовариства та ін. Вкрай важливим елементом електронної комерції (як і ЦЕ взагалі) є електронний обмін даними (обмін бізнес-даними стандартизованого формату по принципу комп'ютер-комп'ютер між торговими партнерами та іншими учасниками відносин ЦЕ, що на сьогодні є найбільш відпрацьованою технологією) [9]. Нормативно-правове регулювання ЦЕ має враховувати зазначені та інші її складові (в т. ч. таких важливих її учасників, як електронні уповноважені органи – невід'ємну частину електронного урядування, запровадження якого в Україні триває понад 10 років [10]. Ідеальним варіантом такого регулювання став би кодифікаційний акт, як в Об'єднаному Королівстві [11] Закон про ЦЕ [5; 12] або Кодекс ЦЕ, що комплексно врегулював би основні види відносин, що складаються за ЦЕ. Відсутність такого акта регулювання забезпечується низкою актів законодавства, серед яких – спеціально присвячені окремим аспектам функціонування інформаційного суспільства, цифрової економіки як його складової, а також акти, що містять окремі норми щодо застосування цифрових технологій у певних видах відносин – цивільних, господарських, адміністративних, щодо публічних закупівель, оподаткування та ін. Саме цей шлях характерний для України та більшості країн світу. Акти законодавства, що регулюють (більшою чи меншою мірою) відносини ЦЕ можна умовно поділити на кілька блоків:

І-й блок – акти щодо функціонування інформаційного суспільства, в т. ч. закони: «Про інформацію» [10] регулює відносини щодо створення, збирання, одержання, зберігання, використання, поширення, охорони, захисту інформації, в т. ч. відображеною в електронному вигляді; визначає основні напрями державної інформаційної політики: створення умов для формування в Україні інформаційного суспільства, створення інформаційних систем і мереж інформації, розвиток електронного урядування; забезпечення інформаційної безпеки України та ін.); «Про доступ до публічної інформації» [13] визначає порядок здійснення та забезпечення права кожного на доступ до інформації, що знаходиться у володінні суб'єктів владних повноважень, інших розпорядників публічної інформації, визначених цим актом, та інформації, що становить суспільний інтерес, та передбачає зокрема: серед джерел доступної інформації офіційні веб-сайти в мережі Інтернет, єдиний державний веб-портал відкритих даних (ст. 5); закріплює поняття публічної інформації у формі відкритих даних (публічна інформація у форматі, що дозволяє її автоматизоване оброблення електронними засобами, вільний та безоплатний доступ до неї, а також її подальше використання), порядок її надання розпорядником на єдиному державному веб-порталі відкритих даних та на своїх веб-сайтах, своєчасного

оновлення такої інформації; покладення обов'язку щодо створення та забезпечення функціонування єдиного державного веб-порталу відкритих даних на центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері електронного урядування (ст. 10-1); «Про телекомунікації» [14], який встановлює правову основу діяльності у сфері телекомунікацій (електрозв'язку); визначає повноваження держави щодо управління та регулювання зазначеної діяльності, а також права, обов'язки та засади відповідальності фізичних і юридичних осіб, які беруть участь у цій діяльності або користуються телекомунікаційними послугами); «Про електронні документи та електронний документообіг» [15] (встановлює основні організаційно-правові засади електронного документообігу та використання електронних документів), «Про електронний цифровий підпис» [16] (визначав правовий статус електронного цифрового підпису та регулював відносини, що виникають при використанні електронного цифрового підпису; втратив чинність згідно Закону «Про електронні довірчі послуги» [17]); «Про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах» [18]; «Про основні засади забезпечення кібербезпеки України» [19] (визначає правові та організаційні основи забезпечення захисту життєво важливих інтересів людини і громадянина, суспільства та держави, національних інтересів України у кіберпросторі (віртуальному просторі), основні цілі, напрями та принципи державної політики у сфері кібербезпеки, повноваження державних органів, підприємств, установ, організацій, осіб та громадян у цій сфері, основні засади координації їхньої діяльності із забезпечення кібербезпеки); «Про Державну службу спеціального зв'язку та захисту інформації України» [20], який визначає правові основи організації та діяльності цієї служби як державного органу, призначеного для забезпечення функціонування і розвитку державної системи урядового зв'язку, Національної системи конфіденційного зв'язку, формування та реалізації державної політики у сферах криптографічного та технічного захисту інформації, телекомунікацій, користування радіочастотним ресурсом України, поштового зв'язку спеціального призначення, урядового фельд'єгерського зв'язку, інших завдань відповідно до закону, визначає основні її завдання, принципи діяльності та повноваження та ін., а також підзаконні акти, серед яких особливе місце посідають присвячені електронному урядуванню [9; 22–23] та ін.;

II-й блок – щодо функціонування цифрової економіки як складової інформаційного суспільства включає закони: «Про електронну комерцію» [24] (визначає організаційно-правові засади діяльності у сфері електронної комерції, встановлює порядок вчинення електронних правочинів із застосуванням інформаційно-телекомунікаційних систем та визначає права і обов'язки учасників відносин у цій сфері), «Про електронні довірчі послуги» [17], що регулює відносини у сферах надання електронних довірчих послуг (послуг, що надаються через

інформаційно-телекомунікаційну систему) та електронної ідентифікації (процедури використання ідентифікаційних даних особи в електронній формі, які однозначно визначають фізичну, юридичну особу або представника юридичної особи), численні підзаконні акти [25–26];

III-й блок – акти законодавства, які безпосередньо ЦЕ не присвячені, проте окремі їх норми регулюють певний вид відносин ЦЕ та інформаційного суспільства. Серед них:

➤ *кодекси*: Господарський кодекс [27] містить норми про обов’язкове оприлюднення державними, казенними та комунальними підприємствами, господарськими товариствами, що контролюються державою або органом місцевого самоврядування, інформації про свою діяльність шляхом розміщення її на власній веб-сторінці/веб-сайті або на офіційному веб-сайті суб’єкта управління об’єктами державної/комунальної власності, що здійснює функції з управління підприємством (статті 73, 75, 77–79, 90); Цивільний кодекс закріплює положення щодо можливості: відображення інформації в електронному вигляді (ст. 200); вчинення правочину в електронній формі (ст. 205) як однієї з модифікацій письмової форми (ст. 207); відображення твору у загальнодоступних електронних системах інформації (ст. 442); електронної форми розрахунків – за допомогою розрахункових документів у електронному вигляді (ст. 1087); Податковий кодекс, який (серед іншого) передбачає: використання електронних ресурсів у сфері оподаткування (Єдиного реєстру податкових накладних та Єдиного реєстру акцизних накладних, які ведуться в електронному вигляді центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну податкову і митну політику; надання послуг електронного цифрового підпису (ст. 14); організацію впровадження електронних сервісів для суб’єктів господарювання як одну з функцій контролюючих органів (ст. 19-1) та ін.; Кодекс законів про адміністративні правопорушення та Кримінальний кодекс, що передбачають відповідальність (відповідно – адміністративну та кримінальну) за правопорушення (злочини), пов’язані з неправомірним використанням цифрових технологій; процесуальні кодекси, в яких закріплено норми про використання єдиної судової інформаційно-телекомунікаційної системи відповідно до Закону «Про судоустрій і статус суддів» [28, ст. 15-1] та ін.;

➤ *закони*: «Про Кабінет Міністрів» передбачає оприлюднення на офіційному веб-сайті Кабінету Міністрів України (КМУ) проектів актів Уряду та прийнятих в установленому порядку постанов КМУ (статті 50; 52); «Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності» закріплює: обов’язок органів виконавчої влади щодо створення та забезпечення функціонування в мережі Інтернет веб-сторінок, які містять інформацію, необхідну суб’єктам господарювання для провадження ними господарської діяльності (ст. 8); можливість подання в електронній формі за допомогою засобів телекомунікацій заяви про одержання (переоформлення, одержання дубліката, анулювання)

документа дозвільного характеру, а також повідомлення дозвільного органу про відмову у видачі такого документа (ст. 4-1); «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань» [29] містить визначення низки понять (персонального кабінету підприємця, порталу електронних сервісів, коду доступу до результатів надання адміністративних послуг у сфері державної реєстрації); «Про акціонерні товариства» [30], який передбачає: розміщення на власному веб-сайті акціонерного товариства інформації про проведення загальних зборів акціонерів (ст. 35), а також про можливість надання акціонерам для ознайомлення в електронній формі документів, на підставі яких прийматимуться рішення на загальних зборах (ст. 36); бездокументарну форму акцій (ст. 20); «Про публічні закупівлі» [31], в якому закріплено визначення низки понять (ст. 1): авторизований електронний майданчик веб-порталу Уповноваженого органу з питань закупівель інформаційного ресурсу Уповноваженого органу, порядок використання зазначених об'єктів та ресурсів, обов'язковість оприлюднення інформації про закупівлі на веб-сайтах замовника (у разі наявності) або веб-сайтах відповідних органів влади, органів місцевого самоврядування (ст. 10) та ін.; «Про захист прав споживачів» [32], що серед іншого закріплює визначення поняття «електронне повідомлення» (ст. 1), права споживача в разі укладення договору поза торговельними або офісними приміщеннями та на відстані, в т. ч. з використанням електронних засобів зв'язку (ст. 13), право споживача на використання електронних платіжних засобів (ст. 17), відповідальність за відсутність необхідної, доступної, достовірної та своєчасної інформації про продукцію або продавця (у випадках, визначених п. 7 ч. 1 ст. 23 Закону України «Про електронну комерцію»; закони, що передбачають використання електронних грошей – «Про Національний банк України» [33], «Про платіжні системи та переказ коштів в Україні» [34], «Про банки і банківську діяльність» [35] та ін.

➤ *підзаконні акти*, в т. ч. про: підготовку проектів актів законодавства в електронній формі [36], функціонування порталу електронних сервісів юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань, що не мають статусу юридичної особи, функціонування електронної системи закупівель та проведення авторизації електронних майданчиків [37], про захист електронних банківських документів [38] та ін.

Висновки. В більшості актів законодавства зустрічаються норми, що регулюють інформаційні відносини, зокрема у сфері ЦЕ. У Верховній Раді доопрацьовуються проекти нових законів, пов'язані з використанням електронних ресурсів, в т. ч. «Про електронні комунікації».

Це свідчить про те, що багато актів законодавства, які тією чи іншою мірою регулюють відносини у сфері цифрової економіки стрімко збільшується, а тому орієнтуватися в ньому стає проблематично, в т. ч. визначитися зі змістом відповідних термінів, закріплених у значній

кількості актів законодавства різної юридичної сили і без забезпечення їх (термінів) уніфікації. Окремі поняття ЦЕ досі не визначені на законодавчому рівні, зокрема поняття електронного бізнесу (*E-Business*), що почав використовуватися спочатку за кордоном [39], а згодом у вітчизняному законодавстві [40]. Численні нормативно-правові норми, закріплені в актах законодавства, потребують вдосконалення за системою, що передбачає зосередження більшої їх частини в одному акті – Кодексі цифрової економіки чи законі про цифрову економіку, де були б кодифіковані ключові положення щодо ЦЕ, а саме:

- визначення понять (цифрова/електронна економіка, електронний бізнес, електронна комерція, електронний договір, електронні послуги, електронний Уряд, електронні уповноважені органи, електронний обмін інформацією, Інтернет-магазин, споживачі електронних послуг, електронні комунікації тощо);
- основні засади використання електронних ресурсів у сфері ЦЕ;
- суб'єктний склад відносин цієї сфери (суб'єкти е-бізнесу та їх саморегулювні організації, споживачі, уповноважені органи);
- їх права та обов'язки у сфері ЦЕ, механізми захисту прав та законних інтересів, відповідальність за порушення в цій сфері та наслідки зловживання правами, особливості розгляду конфліктів/спорів.

Це відповідало б не лише Основним засадам розвитку інформаційного суспільства в Україні щодо вдосконалення інформаційного законодавства з точки зору його кодифікації [40], а й надало б учасникам відносин у сфері ЦЕ, що стрімко розвивається і витісняє традиційні форми ведення бізнесу, більше можливостей реалізації своїх прав та інтересів і водночас – їх захисту у разі порушення.

В такому акті навряд чи можна закріпити визначення всіх понять та врегулювати всі відносини у сфері ЦЕ, проте він має містити положення щодо основних актів законодавства, які регулюють певний вид відносин та визначають зміст відповідних понять (Податковий кодекс у сфері оподаткування; Закон «Про платіжні системи та переказ коштів в Україні» щодо електронних грошей та електронних платежів тощо).

Прийняття ґрунтового акта про ЦЕ дозволить удосконалити вітчизняне законодавство, що регулює відносини у цій сфері з точки зору змісту, форми, системи та адаптації до кращих світових стандартів, а, можливо, й створити більш досконале правове регулювання відносин ЦЕ, ніж вже існуюче за кордоном. Проте успішне виконання подібного завдання потребує ґрунтовних досліджень ефективності регулювання відносин ЦЕ і в Україні, і в країнах зі значним сегментом ЦЕ, і на міжнародному рівні, адже цифровим технологіям невідомі кордони.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Кузьміна М. М. Правове регулювання захисту прав споживачів в Інтернет-торгівлі. *Право та інновації*. 2014. № 3 (7). С. 36–42.

2. Язвінська О. М. Цивільно-правова відповідальність за порушення законодавства про захист прав споживачів. Економіка та управління на транспорті. 2016. Вип. 2. С. 255–261.
3. Асадчев Ю. Ринок електронної комерції в Україні: поточний стан та перспективи розвитку, проблеми правового регулювання. 25.09.2017. URL: <http://lexliga.com/ua/novosti/rinok-elektronnoi-komerczi>.
4. Про систему електронних підписів, що застосовується в межах Співтовариства «Європейський Союз» : Директива 1999/93/ЄС Європейського парламенту та Ради від 13.12.1999 № 1999/93/ЄС. URL : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/994_240.
5. On the protection of consumers in respect of distance contracts : Directive 97/7/EC of the European Parliament and of the Council of 20 May 1997. URL : <http://eur-lex.europa.eu>.
6. Чучковська А. В. Правове регулювання господарських договорів, що вчиняються через мережі електров'язку : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.04 – господарське право; господарсько-процесуальне право ; Київс. нац. ун-т імені Тараса Шевченка. Київ, 2004. 20 с.
7. Сопілко І. М., Пономаренко О. В. Захист авторського права в мережі Інтернет: проблеми теорії та практики. Київ : МП «Леся», 2012. 210 с.
8. Остапенко Ю. І. Напрями та зміст модернізації законодавчого регулювання телекомунікаційних відносин в Україні. Харків : Юрайт, 2014. 192 с.
9. Щодо започаткування та здійснення діяльності установами-емітентами електронних грошей та пруденційний нагляд, із змін. до Директиви 2005/60/ЄС та 2006/48/ЄС, та скасуванням Директиви 2000/46/ЄС : Директива 2009/110/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 16.09.2009. URL : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/994_a18.
10. Концепція розвитку електронного урядування в Україні, затв. розпорядженням Кабінету Міністрів України від 20 верес. 2017 р. № 649-р. Офіц. вісн. України. 2017. № 78.
11. Про інформацію : Закон України від 02.10.1992. Відом. Верховної Ради України. 1992. № 48. Ст. 650.
12. Digital Economy Act 2017. URL : <http://www.legislation.gov.uk/ukpga/2017/30/contents/enacted>.
13. Про деякі правові аспекти інформаційних послуг, зокрема, електронної комерції, на внутрішньому ринку (Директива про електронну комерцію) : Директива 2000/31/ЄС Європейського парламенту та Ради від 8 черв. 2000 р. URL : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/994_224/page.
14. Про доступ до публічної інформації : Закон України від 13.01.2011. Відом. Верховної Ради України. 2011. № 32. Ст. 314.
15. Про телекомунікації : Закон України від 18.11.2003. Відом. Верховної Ради України. 2004. № 12. Ст. 155.
16. Про електронні документи та електронний документообіг : Закон України від 22.05.2003. Відом. Верховної Ради України. 2003. № 36. Ст. 276.
17. Про електронний цифровий підпис : Закон України від 22.05.2003. Відом. Верховної Ради України. 2003. № 36. Ст. 276.
18. Про електронні довірчі послуги : Закон України від 05.10.2017. Уряд. кур'єр від 08.11.2017. № 210.
19. Про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах : Закон України від 05.07.1994. Відом. Верховної Ради України. 1994. № 31. Ст. 286.
20. Про основні засади забезпечення кібербезпеки України : Закон України від 05.10.2017. Відом. Верховної Ради України. 2017. № 45. Ст. 403.

21. Про Державну службу спеціального зв'язку та захисту інформації України : Закон України. Відом. Верховної Ради України. 2014. № 25. Ст. 890. № 29. Ст. 946.
22. Положення про Державне агентство з питань електронного урядування України, затв. постановою Кабінету Міністрів України від 01.10.2014 № 492. Офіц. вісн. України. 2014. № 80. Ст. 2269.
23. Положення про порядок здійснення криптографічного захисту інформації в Україні, затв. Указом Президента України від 22.05.1998 № 505/98. URL : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/505/98>.
24. Про електронну комерцію : Закон України від 03.09.2015. Відом. Верховної Ради України. 2015. № 45. Ст. 410.
25. Положення про електронні гроші в Україні, затв. постановою Правл. Нац. банку України від 04.11.2010 № 481. Офіц. вісн. України. 2010. № 100. Ст. 3571.
26. Про затвердження Порядку функціонування порталу електронних сервісів юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань, що не мають статусу юридичної особи : наказ М-ва юстиції України від 23.03.2016 № 784/5. Офіц. вісн. України. 2016. № 23. Ст. 939.
27. Господарський кодекс України від 16.01.2003. Відом. Верховної Ради України. 2003. № 18. Ст. 144.
28. Про судоустрій і статус суддів : Закон України від 02.06.2016. Відом. Верховної Ради України. 2016. № 31. Ст. 545.
29. Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань : Закон України від 15.05.2003. Відом. Верховної Ради України. 2003. № 31–32, Ст. 263.
30. Про акціонерні товариства : Закон України від 17.09.2008. Відом. Верховної Ради України. 2008. № 50–51. Ст. 384.
31. Про публічні закупівлі : Закон України від 25.12.2015. Відом. Верховної Ради України. 2016. № 9. Ст. 89.
32. Про захист прав споживачів : Закон України від 12.05.1991. Відом. Верховної Ради України. 1991. № 30. Ст. 379.
33. Про Національний банк України : Закон України від 20.05.1999. Голос України. 1999.
34. Про платіжні системи та переведення грошей в Україні : Закон України від 05.04.2001. Відом. Верховної Ради України. 2001. № 29. Ст. 137.
35. Про банки і банківську діяльність : Закон України від 07.12.2000. Відом. Верховної Ради України. 2001. № 5–6. Ст. 30.
36. Деякі питання підготовки проектів актів законодавства в електронній формі : постанова Кабінету Міністрів України від 18.08.2017 № 608. Офіц. вісн. України. 2017. № 69. Ст. 2073.
37. Порядок функціонування електронної системи закупівель та проведення авторизації електронних майданчиків, затв. постановою Кабінету Міністрів України від 24.02.2016 № 166. Офіц. вісн. України. 2016. № 22. Ст. 855.
38. Положення про захист електронних банківських документів з використанням засобів захисту інформації Національного банку України, затв. постановою Правл. Нац. банку України від 26.11.2015 № 829. URL : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/v0829500-15/paran17#n17>.
39. Electronic Business (E-Business). URL: <https://www.techopedia.com/definition/1493/electronic-business-e-business>.
40. Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007–2015 роки, затв. Законом України від 09.01.2007. Відом. Верховної Ради України. 2007. № 12. Ст. 102.

Стаття надійшла до редакції 29.01.2018.

Vinnyk O. Normative-legal regulation of relations in the field of digital economy.

Background. The rapid development of digital technologies significantly affected the relations in the economy, which acquires new features thanks to significant opportunities to exchange information and, accordingly, establish relationships between market participants: entrepreneurs, management subjects, consumers. These relationships require special regulation, which should stimulate socially useful application of such technologies and prevent abuse, and in case of unfair behavior of these relations participants – to ensure its (relations) recovery and application of measures against violators, including compensation for losses.

Analysis of recent research and publications. The works of many scholars are devoted to the research of the problems of the development of the digital economy, but they have not become sufficiently relevant due to the novelty for the domestic economy of these relations, their complexity and insufficient level of legal regulation.

The **aim** of this article is to create the theoretical basis for normative-legal regulation of the development of the digital economy and to determine its features.

Materials and methods. In carrying out the research, the following methods were used: abstraction, deduction, analysis, synthesis, logical-legal, sociological and others.

Results. Novelty and previously unknown dynamism, inherent for the relations DE, have caused the problems of their legal regulation, among which a considerable lag of the legal regulation of such relations from a constantly changing state. Thus, the general principles of legal regulation of this sphere have not yet been developed, and the experience of countries with a significant segment of the digital component in the economy is quite diverse: from the special law on digital economy in the United Kingdom to a significant number of legislative acts regulating certain types of digital economy relations.

Conclusion. The array of legislative acts of Ukraine, which in one way or another regulate relations in the field of the digital economy, is rapidly increasing, and, therefore, it is becoming rather problematic to orient itself there in, including the content of the relevant terms fixed in a significant number of legislative acts of varying legal force and without ensuring its (terms) unification. All this needs to be improved, first of all, in a system that involves concentrating most of them in one act – the Digital Economy Code or the Digital Economy Law, which should codify key provisions for the digital economy.

Keywords: digital economy, information technologies, electronic commerce, e-government, electronic money, electronic document circulation.

REFERENCES

1. Kuz'mina M. M. Pravove reguljuvannja zahystu prav spozhyvachiv v Internet-torgivli. Pravo ta innovacii'. 2014. № 3 (7). S. 36–42.
2. Jazvins'ka O. M. Cyvil'no-pravova vidpovidal'nist' za porushennja zakonodavstva pro zahyst prav spozhyvachiv. Ekonomika ta upravlinnja na transporti. 2016. Vyp. 2. S. 255–261.
3. Asadchev Ju. Rynok elektronnoi' komercii' v Ukrai'ni: potochnyj stan ta perspektyvy rozvytku, problemy pravovogo reguljuvannja. 25.09.2017. URL: <http://lexliga.com/ua/novosti/rinok-elektronnoi-komerczi>.
4. Pro systemu elektronnyh pidpysiv, shho zastosovujet'sja v mezhah Spivtovarystva «Jevropejs'kyj Sojuz» : Dyrektyva 1999/93/JeS Jevropejs'kogo parlamentu ta Rady vid 13.12.1999 № 1999/93/JeS. URL : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/994_240.
5. On the protection of consumers in respect of distance contracts : Directive 97/7/EC of the European Parliament and of the Council of 20 May 1997. URL : <http://eur-lex.europa.eu>.

6. Chuchkovs'ka A. V. Pravove reguljuvannja gospodars'kyh dogovoriv, shho vchynjajut'sja cherez merezhi elektrozv'jazku : avtoref. dys. ... kand. juryd. nauk : spec. 12.00.04 – gospodars'ke pravo; gospodars'ko-procesual'ne pravo ; Kyi'vs. nac. un-t imeni Tarasa Shevchenka. Kyi'v, 2004. 20 s.
7. Sopilko I. M., Ponomarenko O. V. Zahyst avtors'kogo prava v merezhi Internet: problemy teorii' ta praktyky. Kyi'v : MP «Lesja», 2012. 210 s.
8. Ostapenko Ju. I. Naprjamy ta zmist modernizacii' zakonodavchogo reguljuvannja telekomunikacijnyh vidnosyn v Ukraini. Harkiv : Jurajt, 2014. 192 s.
9. Shhodo zapochatkuvannja ta zdijsnennja dijalnosti ustanovamy-emitentamy elektronnyh groshej ta prudencijnyj nagljad, iz zmin. do Dyrektyvy 2005/60/ES ta 2006/48/ES, ta skasuvannjam Dyrektyvy 2000/46/ES : Dyrektyva 2009/110/ES Jevropejs'kogo Parlamentu ta Rady vid 16.09.2009. URL : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/994_a18.
10. Koncepcija rozvytku elektronного urjaduvannja v Ukraini, zatv. rozporjadzhennjam Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 20.09.2017 № 649-r. Ofic. visn. Ukrainy. 2017. № 78.
11. Pro informaciju : Zakon Ukrainy vid 02.10.1992. Vidom. Verhovnoi' Rady Ukrainy. 1992. № 48. St. 650.
12. Digital Economy Act 2017. URL : <http://www.legislation.gov.uk/ukpga/2017/30/contents/enacted>.
13. Pro dejaki pravovi aspekty informacijnyh poslug, zokrema, elektronnoi' komercii', na vnutrishn'omu rynku (Dyrektyva pro elektronnu komerciju) : Dyrektyva 2000/31/JeS Jevropejs'kogo parlamentu ta Rady vid 08.06.2000. URL : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/994_224/page.
14. Pro dostup do publichnoi' informacii' : Zakon Ukrainy vid 13.01.2011. Vidom. Verhovnoi' Rady Ukrainy. 2011. № 32. St. 314.
15. Pro telekomuniacii' : Zakon Ukrainy vid 18.11.2003. Vidom. Verhovnoi' Rady Ukrainy. 2004. № 12. St. 155.
16. Pro elektronni dokumenty ta elektronnyj dokumentoobig : Zakon Ukrainy vid 22.05.2003. Vidom. Verhovnoi' Rady Ukrainy. 2003. № 36. St. 276.
17. Pro elektronnyj cyfrovij pidpys : Zakon Ukrainy vid 22.05.2003. Vidom. Verhovnoi' Rady Ukrainy. 2003. № 36. St. 276.
18. Pro elektronni dovirchi posludy : Zakon Ukrainy vid 05.10.2017. Urjad. kur'jer vid 08.11.2017. № 210.
19. Pro zahyst informacii' v informacijno-telekomunikacijnyh systemah : Zakon Ukrainy vid 05.07.1994. Vidom. Verhovnoi' Rady Ukrainy. 1994. № 31. St.286.
20. Pro osnovni zasady zabezpechennja kiberbezpeky Ukrainy : Zakon Ukrainy vid 05.10.2017. Vidom. Verhovnoi' Rady Ukrainy. 2017. № 45. St. 403.
21. Pro Derzhavnu sluzhbu special'nogo zv'jazku ta zahystu informacii' Ukrainy : Zakon Ukrainy. Vidom. Verhovnoi' Rady Ukrainy. 2014. № 25. St. 890. № 29. St. 946.
22. Polozhennja pro Derzhavne agentstvo z pytan' elektronного urjaduvannja Ukrainy, zatv. postanovoju Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 01.10.2014 № 492. Ofic. visn. Ukrainy. 2014. № 80. St. 2269.
23. Polozhennja pro porjadok zdijsnennja kryptografichnogo zahystu informacii' v Ukraini, zatv. Ukazom Prezydenta Ukrainy vid 22.05.1998 № 505/98. URL : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/505/98>.
24. Pro elektronnu komerciju : Zakon Ukrainy vid 03.09.2015. Vidom. Verhovnoi' Rady Ukrainy. 2015. № 45. St. 410.
25. Polozhennja pro elektronni groshi v Ukraini, zatv. postanovoju Pravl. Nac. banku Ukrainy vid 04.11.2010 № 481. Ofic. visn. Ukrainy. 2010. № 100. St. 3571.
26. Pro zatverdzhennja Porjadku funkcionuvannja portalu elektronnyh servisiv jurydychnyh osib, fizychnyh osib – pidpryjemciv ta gromads'kyh formuvan', shho ne majut' statusu jurydychnoi' osoby : nakaz M-va justycii' Ukrainy vid 23.03.2016 № 784/5. Ofic. visn. Ukrainy. 2016. № 23. St. 939.

27. Gospodars'kyj kodeks Ukrainy vid 16.01.2003. Vidom. Verhovnoi' Rady Ukrainy. 2003. № 18. St. 144.
28. Pro sudoustrij i status suddiv : Zakon Ukrainy vid 02.06.2016. Vidom. Verhovnoi' Rady Ukrainy. 2016. № 31. St. 545.
29. Pro derzhavnu rejestraciju jurydychnyh osib, fizychnyh osib – pidpryjemciv ta gromads'kyh formuvan' : Zakon Ukrainy vid 15.05.2003. Vidom. Verhovnoi' Rady Ukrainy. 2003. № 31–32, St. 263.
30. Pro akcionerni tovarystva : Zakon Ukrainy vid 17.09.2008. Vidom. Verhovnoi' Rady Ukrainy. 2008. № 50–51. St. 384.
31. Pro publichni zakupivli : Zakon Ukrainy vid 25.12.2015. Vidom. Verhovnoi' Rady Ukrainy. 2016. № 9. St. 89.
32. Pro zahyst prav spozhyvachiv : Zakon Ukrainy vid 12.05.1991. Vidom. Verhovnoi' Rady Ukrainy. 1991. № 30. St. 379.
33. Pro Nacional'nyj bank Ukrainy : Zakon Ukrainy vid 20.05.1999. Golos Ukrainy. 1999.
34. Pro platizhni systemy ta perevedennja groshej v Ukraini : Zakon Ukrainy vid 05.04.2001. Vidom. Verhovnoi' Rady Ukrainy. 2001. № 29. St. 137.
35. Pro banky i bankivs'ku dijal'nist' : Zakon Ukrainy vid 07.12.2000. Vidom. Verhovnoi' Rady Ukrainy. 2001. № 5–6. St. 30.
36. Dejaki pytannja pidgotovky proektiv aktiv zakonodavstva v elektronnij formi : postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 18.08.2017 № 608. Ofic. visn. Ukrainy. 2017. № 69. St. 2073.
37. Porjadok funkcionuvannja elektronnoi' systemy zakupivel' ta provedennja avtoryzacji' elektronnyh majdanchyviv, zatv. postanovoju Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 24.02.2016 № 166. Ofic. visn. Ukrainy. 2016. № 22. St. 855.
38. Polozhennja pro zahyst elektronnyh bankivs'kyh dokumentiv z vykorystannjam zasobiv zahystu informacii' Nacional'nogo banku Ukrainy, zatv. postanovoju Pravl. Nac. banku Ukrainy vid 26.11.2015 № 829. URL : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/v0829500-15/paran17#n17>.
39. Electronic Business (E-Business). URL: <https://www.techopedia.com/definition/1493/electronic-business-e-business>.
40. Osnovni zasady rozvytku informacijnogo suspil'stva v Ukraini na 2007–2015 roky, zatv. Zakonom Ukrainy vid 09.01.2007. Vidom. Verhovnoi' Rady Ukrainy. 2007. № 12. St. 102.